

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΦΑΡΜΑΚΗΣ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

ΕΝΔΙΑΙΟ
3^η έκδοση
βελτιωμένη
ΛΟΓΕΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ελεύθερης ανάπτυξης

σύντομης απάντησης

αντικειμενικού τύπου

πολλαπλής επιλογής

σύνθεσης

συμπλήρωσης

αντικατάστασης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΖΗΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα

ISBN 960-431-453-X

© Copyright: Δ. Φαρμάκης, Εκδόσεις Ζήτη, Απρίλιος 1998, Θεσσαλονίκη
3η έκδοση: Αύγουστος 2001, Θεσσαλονίκη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

www.ziti.gr

**Φωτοστοιχειοθεσία
Εκτύπωση**

Βιβλιοπωλείο

Π. ΖΗΤΗ & ΣΙΑ ΟΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 171 • Νέοι Επιβάτες Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 0392-0-72.222 (3 γραμ.) - Fax: 0392-0-72.229

e-mail: info@ziti.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΖΗΤΗ

Αρμενοπούλου 27 • 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 031-0-203.720, Fax 031-0-211.305

e-mail: sales@ziti.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	
Ο ρόλος και η αξία της παραγράφου στην έκθεση ιδεών	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	
Ανατομία της δομής της παραγράφου	13
<i>Η θεματική πρόταση</i>	13
<i>Οι λεπτομέρειες</i>	17
<i>Η πρόταση κατακλείδα</i>	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	
Ο ρόλος της μεταβατικής παραγράφου	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	
Αρετές της παραγράφου	25
<i>Σαφής σκοπός</i>	25
<i>Επαρκής ανάπτυξη</i>	26
<i>Ενότητα</i>	27
<i>Αλληλουχία νοημάτων</i>	28
<i>Συνοχή</i>	31
<i>Έμφαση</i>	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο	
Τεχνικές - μέθοδοι ανάπτυξης παραγράφου	37
<i>Με ειδικές λεπτομέρειες</i>	37
<i>Με συγκεκριμένα παραδείγματα - ειδικές γνώσεις</i>	38
<i>Με αιτιολόγηση</i>	39
<i>Με σύγκριση και αντίθεση</i>	41
<i>Με ορισμό</i>	43
<i>Με διαίρεση</i>	45
<i>Με αίτια και αποτελέσματα</i>	47
<i>Με αναλογία</i>	48
<i>Με συνδυασμό μεθόδων</i>	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

Τεχνικές - τρόποι μετάβασης από παράγραφο σε παράγραφο.....	53
<i>Με πρόταση - κατακλείδα</i>	<i>53</i>
<i>Με λέξεις - κλειδιά</i>	<i>55</i>
<i>Με ερώτηση</i>	<i>56</i>
<i>Με συνδετική λέξη ή φράση</i>	<i>56</i>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

Η προλογική και η επιλογική παράγραφος	61
<i>Η προλογική παράγραφος.....</i>	<i>61</i>
<i>Η επιλογική παράγραφος.....</i>	<i>66</i>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

Σφάλματα στην έκφραση - μορφή και στο περιεχόμενο.....	71
---	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο

Μεθοδολογία και τεχνική στην οργάνωση του επιχειρήματος	77
--	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο

Η τεχνική της περίληψης - θεωρία και πράξη	81
---	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11ο

Ασκήσεις.....	85
<i>Ασκήσεις για αυτενέργεια στην παραγραφοποίηση</i>	<i>85</i>
<i>Άτακτα ή σύμμεικτα γλωσσικών και άλλων ασκήσεων</i>	<i>98</i>
Γλωσσάρι	113
Παράρτημα	115
Βιβλιογραφία	131
Εργογραφία	133

σπάθειας, προτείνοντας εφικτές λύσεις και ενθαρρύνοντας την αυτενέργεια σε ασφαλή πλαίσια.

- Καταλήγοντας, θα αποτελούσε πραγματική παράλειψη να μην αναφέρω ότι αξιοποίησα κάθε εποικοδομητική παρατήρηση και υπόδειξη συναδέλφων και μαθητών και να μην εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες για τη συμβολή τους στην ολοκλήρωση αυτού του έργου

Θεσσαλονίκη, Αύγουστος 2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΙΔΕΩΝ

Παράγραφος είναι: Το αυτοτελές θεματικά τμήμα του γραπτού πεζού λόγου, το οποίο αποτελεί μια νοηματική ενότητα, άρρηκτα συνυφασμένη με το συνολικό κείμενο.

- Με τη χρήση της παραγράφου επιδιώκεται η αποτελεσματική μεταβίβαση επαρκών πληροφοριών, που φωτίζουν μια πλευρά του ευρύτερου προβληματισμού ενός θέματος.
- Η παράγραφος, από κάθε άποψη, αποτελεί μικρογραφία της έκθεσης:

I. Δομικά

Παράγραφος	↔	Έκθεση (δοκίμιο)
1) Θεματική πρόταση - περίοδος	↔	Πρόλογος
2) Προτάσεις λεπτομέρειες (ή σχόλια)	↔	Ανάπτυξη
3) Πρόταση - περίοδος κατακλείδα	↔	Επίλογος

II. Λειτουργικά

Όπως η έκθεση, έτσι και η παράγραφος προσεγγίζει μια πτυχή ενός προβλήματος - φαινομένου, το ανατέμνει διεξοδικά και προσφέρει, καταληκτικά, έγκυρο και χρήσιμο πληροφοριακό υλικό στον αναγνώστη.

Ειδικότερες επισημάνσεις:

- 1) Η παράγραφος δεν έχει την αυτοτέλεια της δοκιμιακής έκθεσης, γιατί εξαρτάται νοηματικά από την προηγούμενη και προετοιμάζει την επόμενη.
- 2) Οι παράγραφοι διακρίνονται μεταξύ τους μορφικά και νοηματικά:

I. Μορφικά

Ο πρώτος στίχος δε βρίσκεται στο ίδιο ύψος με τους άλλους στίχους, η πρώτη λέξη δηλ. γράφεται πιο μέσα από τις πρώτες λέξεις των στίχων. [Η αρχή των παραγράφων διακρίνεται με την *είσθεση* (= εσοχή: το μικρό κενό στην αρχή της πρώτης σειράς)].

II. Νοηματικά

Το νοηματικό περιεχόμενο κάθε παραγράφου καθορίζεται από τη στοχοθεσία της θεματικής πρότασης - περιόδου.

- 3) Πολλές παράγραφοι μαζί, οργανωμένες λογικά γύρω από ένα νοηματικό κέντρο, συναποτελούν την έκθεση.
- 4) Ένα γραπτό κείμενο χωρίς επιμελημένη παραγραφοποίηση προδιαθέτει αρνητικά τον αναγνώστη και τον απωθεί αισθητικά.
- 5) «Ο χωρισμός μιας έκθεσης σε παραγράφους είναι μια μορφή στίξης. Όπως το κεφαλαίο γράμμα στην αρχή της πρότασης δείχνει ότι αρχίζει μια νέα νοηματική ενότητα, έτσι και ο χωρισμός της έκθεσης σε παραγράφους ενημερώνει τον αναγνώστη σε μια νέα φάση του θέματος. Οι συγγραφείς «στίζουν» τα γραπτά τους με παραγράφους, για να μεταβιβάσουν ευκολότερα και καθαρότερα τις ιδέες τους»

(Ν.Θ. Γρηγοριάδης, *Η Παράγραφος*, σ. 15)

- 6) Η έκταση μιας ολοκληρωμένης νοηματικά και λειτουργικής παραγράφου θα πρέπει συμβατικά να οριοθετείται μεταξύ 8-15 στίχων· εξαίρεση αποτελεί η *μεταβατική παράγραφος*, η οποία, επειδή δεν έχει αναπτυξιακό χαρακτήρα αλλά συνδετικό, συγκροτείται από 5-8 στίχους.
- 7) Όλα τα γραπτά κείμενα (δοκίμια, επιφυλλίδες, επιστημονικά μελετήματα, μυθιστορήματα) χωρίζονται σε παραγράφους, γιατί αυτό υπηρετεί και σημασιοδοτεί την ολοκλήρωση ενός νοήματος και τη μετάβαση σε μια άλλη νοηματική ενότητα.

Συμπερασματική παρατήρηση:

Καταληκτικά, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η καθαρότητα των νοημάτων μιας έκθεσης εξαρτάται σε μέγιστο βαθμό από την ευμέθοδα οργάνωμένη και επαρκώς αναπτυγμένη παράγραφο.

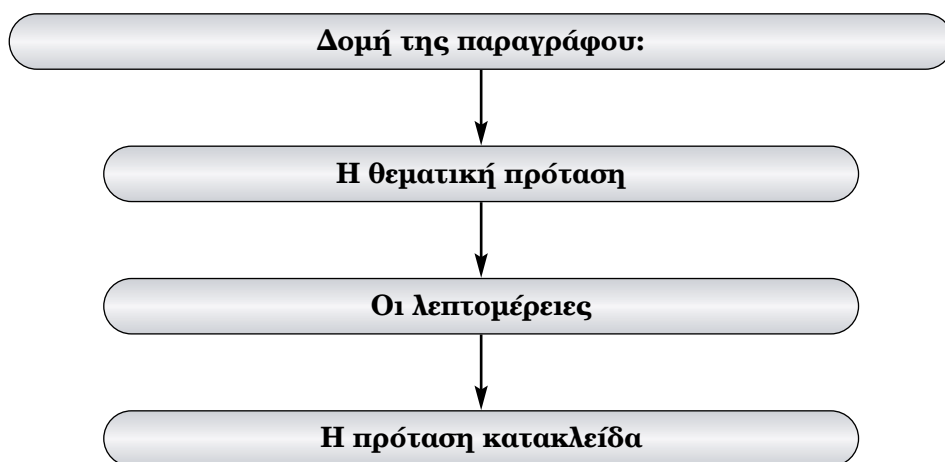
Παράδειγμα παραγράφου:

Θεματική πρόταση → Αναντίρρητα, η τεχνολογία επέφερε κοσμογονικές αλλαγές στον πολιτισμό και αποτέλεσε ευλογία για τον άνθρωπο.

Προτάσεις-λεπτομέρειες → Είναι αλήθεια ότι μετέτρεψε την εργασία, χάρη στα μέσα που εξασφάλισε, από επίμοχθη και επώδυνη σε άκοπη και απλή διαδικασία. Παράλληλα, απομάκρυνε το φάσμα της πείνας από ένα μεγάλο τμήμα της ανθρωπότητας και απάλλαξε τον άνθρωπο από την ασφυκτική κυριαρχία της φύσης. Αξίζει, επίσης, να παρατηρηθεί ότι με τη συνδρομή της τεχνολογικής ανάπτυξης τα πολιτιστικά αγαθά αποτελούν πλέον κτήμα των περισσότερων ανθρώπων του πλανήτη. **Πρόταση κατακλείδα** → Αβίαστα, λοιπόν, συνάγεται το συμπέρασμα ότι τα παραπάνω στοιχεία, χωρίς να εξαντλούν τον πίνακα των προσφορών της τεχνολογίας προς τον άνθρωπο, δικαιώνουν το χαρακτηρισμό της ευλογίας που της αποδίδεται.

ΚΕΦΆΛΑΙΟ 2ο

ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΔΟΜΉΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Η ΘΕΜΑΤΙΚΉ ΠΡΟΤΑΣΗ

Γενικά: Είναι μια πρόταση ή περίοδος που εκφράζει με σαφήνεια, ακρίβεια και συντομία την κύρια ιδέα της παραγράφου και ακόμη διατυπώνει το σκοπό (τη θέση του συγγραφέα απέναντι στην κύρια ιδέα).

Ο ρόλος της: Η θεματική πρόταση αποτελεί τον πρόλογο της παραγράφου. Πιο συγκεκριμένα, λειτουργεί ως πρόταση πιλότος και μας κατευθύνει στον τρόπο και στη μέθοδο με την οποία μπορεί ν' αναπτυχθεί η παράγραφος.

Η θέση της: Θεωρητικά η θεματική πρόταση μπορεί να τοποθετηθεί στην αρχή, στη μέση ή στο τέλος της παραγράφου. Είναι δυνατό ακόμη να επαναλαμβάνεται αυτούσια ή λεκτικά διαφοροποιημένη για έμφαση.

I. Στην αρχή

Όταν προχωρούμε παραγωγικά, αναλύοντας σε λεπτομέρειες κάτι γενικό.

II. Στη μέση

Όταν λειτουργεί σαν γέφυρα ανάμεσα στα δύο μισά της παραγράφου. Σαφέστερα, στην περίπτωση αυτή η θεματική πρόταση είναι συμπέρασμα για το μισό και πάνω της παραγράφου και συγχρόνως μια θέση για απόδειξη για το μισό και κάτω της παραγράφου.

III. Στο τέλος

Όταν προχωρούμε επαγωγικά, από τις λεπτομέρειες στη γενική διατύπωση της θεματικής πρότασης.

Σημείωση: Η λειτουργικότερη θέση μιας θεματικής πρότασης είναι στην αρχή, καθώς η ανάπτυξη στην έκθεση ιδεών κινείται κυρίως παραγωγικά και γιατί έτσι καθοδηγεί αποτελεσματικότερα και το συγγραφέα και τον αναγνώστη.

Εφαρμογές - Παραδείγματα:

Παράδειγμα παραγράφου με τη θεματική πρόταση στην αρχή

Αρχική ιδέα:

Η ευθύνη του ατόμου είναι ταυτόσημη ή συνακόλουθη με την ωριμότητά του.

Κύριος κορμός (λεπτομέρειες):

Η ωριμότητα είναι το αποτέλεσμα της προσωπικής επεξεργασίας των δεδομένων της πείρας, που οδηγούν στη δημιουργία συμπερασμάτων, αξιών, που θα καθορίζουν τη μελλοντική μας τοποθέτηση απέναντι στη ζωή. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ωριμότητα του ανθρώπου είναι η ηλικία, τα ερεθίσματα από το περιβάλλον, η ποιότητα των ερεθισμάτων και ο τρόπος επαφής με τα ερεθίσματα. Συνεπώς, η ωριμότητα δεν προδιορίζεται μόνο ηλικιακά, αλλά και από άλλους παράγοντες.

Συμπεράσματα:

Ο βαθμός ωριμότητας του ανθρώπου θα λειτουργήσει καθοριστικά για το βαθμό της υπευθυνότητάς του.

Παράδειγμα παραγράφου με τη θεματική πρόταση στο τέλος

Είναι αποφασιστικοί παράγοντες επαγγελματικής ευδοκίμησης το να διαθέτει ο άνθρωπος σωματικές, πνευματικές και ηθικές δυνάμεις ανάλογες με τις απαιτήσεις του επαγγέλματός του· να ικανοποιείται οικονομικά απ' αυτό· παράλληλα να έχει επαγγελματική συνείδηση, δηλαδή να γνωρίζει τις απαιτήσεις της επαγγελματικής δράσης και τα εφόδια που διαθέτει ο ίδιος γι' αυτή. Όλα αυτά συναπαρτίζουν τις βασικότερες προϋποθέσεις επιτυχίας στο επάγγελμα, όσο αυτή εξαρτάται από το ίδιο το άτομο.

Ειδικότερες επισημάνσεις - υποδείξεις για τη χρήση της θεματικής πρότασης:

- 1) Η θεματική πρόταση, για να είναι λειτουργική, επιβάλλεται να είναι σύντομη, περιεκτική και σαφής.
- 2) Καλό είναι η θεματική πρόταση να χωρίζεται από την υπόλοιπη ανάπτυξη με τελεία, γιατί αλλιώς ελλοχεύει ο κίνδυνος περιορισμένης απόδειξης και ταυτολογίας.
- 3) Είναι δόκιμο να μη τοποθετούνται στα όρια της θεματικής πρότασης επάλληλες προτάσεις με διαφορετικούς σκοπούς, γιατί είναι ανέφικτη η απόδειξή τους.
- 4) Η θεματική πρόταση πρέπει να είναι απαλλαγμένη από δογματισμό και υποκειμενικότητα.

Θεματική πρόταση

π.χ. (–) Ο διάλογος συμβάλλει αποφασιστικά στη διαμόρφωση της ανθρώπινης προσωπικότητας, αναβαθμίζει τις διανθρώπινες σχέσεις και συντελεί στη σφυρηλάτηση αρμονικών διεθνών σχέσεων.

Ευπρόσωποι τρόποι έναρξης μιας θεματικής πρότασης:

Λίγοι θα διαφωνούσαν με την άποψη ότι...
Είναι γνωστό ότι...

Δεν υπάρχει αμφιβολία...
 Είναι κοινός τόπος...
 Θα ήταν πλάνη, αν υποστήριζε κανείς ότι...
 Είναι γεγονός ότι...
 Είναι σαφές ότι...
 Αν ευρύνουμε την παρατήρησή μας...
 Κοινοτοπία τείνει να αποτελέσει η άποψη...
 Είναι ευρύτατα εδραιωμένη η άποψη...
 Δύσκολο, αν όχι αδύνατο, θα ήταν να αντιτεθεί κανείς στην άποψη...
 Ελάχιστοι θα μπορούσαν να αρνηθούν ότι...
 Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι...
 Κατά κοινή ομολογία...
 Υποστηρίζεται συχνά ότι...
 Λέγεται συχνά ότι...

Συνδεδειγμένες λέξεις - φράσεις που επιτρέπουν λογική αλληλούχηση της θεματικής πρότασης με τις λεπτομέρειες της παραγράφου:

1) Ειδικότερα...	13) Στην περίπτωση αυτή...
2) Πράγματι...	14) Αυτό ισχύει στο μέτρο που...
3) Πιο συγκεκριμένα...	15) Είναι αλήθεια ότι...
4) Αναλυτικότερα...	16) Η διαπίστωση αυτή δεν αποτελεί λεκτική υπερβολή...
5) Γι' αυτό λοιπόν...	17) Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία...
6) Με άλλα λόγια...	18) Με αφετηρία τη (θέση ή άποψη) αυτή...
7) Φυσικά...	19) Κατά συνέπεια είναι ανάγκη...
8) Βέβαια...	20) Σε μια τέτοια περίπτωση...
9) Αναντίρρητα...	21) Στο πλαίσιο αυτό κατανοούμε...
10) Έτσι...	22) Με δεδομένα τα παραπάνω δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι...
11) Οποσδήποτε...	23) Αυτό είναι ευνόητο, αφού...
12) Αρχικά...	

Εφαρμογή - Παράδειγμα:

Λίγοι θα διαφωνούσαν με την άποψη ότι χωρίς την υπεύθυνη συνδρομή της πολιτείας οποιαδήποτε προσπάθεια ριζικής αντιμετώπισης της κοινωνικής αυτής μάστιγας καθίσταται δυσχερής. Για το λόγο αυτό αμετάθετο χρέος έχει η πολιτεία να κινηθεί αποφασιστικά στην καταπολέμηση των εκδηλώσεων αντικοινωνικής συμπεριφοράς, αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες πρωτοβουλίες βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Βραχυπρόθεσμα, οφείλει να επιδιώξει την υλικοτεχνική και ηθική ενίσχυση των φορέων και των

μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου και καταστολής και να αποβλέπει στην αποτελεσματικότερη αστυνόμευση ευπαθών περιοχών των αστικοβιομηχανικών συγκροτημάτων. Μακροπρόθεσμα, επιβάλλεται να αντιμετωπίσει σοβαρά τη μάστιγα της ανεργίας, να άρει τις κοινωνικές και οικονομικές αδικίες που τραυματίζουν την κοινωνική συνοχή και να ενισχύσει πολύτροπα φορείς κοινωνικοποίησης, όπως είναι η οικογένεια και η εκπαίδευση.

ΟΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Γενικά: Οι λεπτομέρειες είναι οι μερικότερες ιδέες (σχόλια, πληροφορίες, κρίσεις, παραδειγματικές αναφορές κ.λπ.) που διασαφηνίζουν και αναπτύσσουν την κύρια ιδέα της παραγράφου, που ενυπάρχει στη θεματική πρόταση.

Ο ρόλος της: Με τις λεπτομέρειες επικυρώνεται με πειστικό τρόπο ο σκοπός της θεματικής πρότασης. Συνεπώς, το αποδεικτικό υλικό που εμπεριέχουν οι λεπτομέρειες λειτουργεί ενισχυτικά προς τη θεματική πρόταση με τρόπο άμεσο ή έμμεσο. Η δόμηση και η οργάνωσή τους είναι που θα προσδώσουν στην επεξεργασία (ανάπτυξη) της θεματικής πρότασης εγκυρότητα, διεισδυτικότητα και ενδιαφέρον. Είναι ακόμη αυτές που θα τεκμηριώσουν συνολικά τη σχέση της παραγράφου με τον ευρύτερο θεματικό προβληματισμό. Αυτό εξαρτάται από το είδος των επιχειρημάτων και των συλλογισμών που αρθρώνονται στο πλαίσιο της ανάπτυξης της παραγράφου.

Διαίρεση: Τις λεπτομέρειες μπορούμε να τις διακρίνουμε σε **βασικές** και σε **βοηθητικές**:

I. Βασικές

Αυτές υποστηρίζουν άμεσα στην κύρια ιδέα της παραγράφου και εκφράζουν τις βαρύνουσες πληροφορίες –κύρια νοήματα, που θα επιτρέψουν την αποκάλυψη μιας νέας πτυχής του θέματος– σκοπού της παραγράφου.

II. Βοηθητικές

Συνιστούν τις δευτερεύουσες προτάσεις (μη βαρύνουσες πληροφορίες, συμπληρωματικά νοήματα), που με τη σειρά τους αναπτύσσουν άμεσα τη βασική πρόταση στην οποία ανήκουν και έμμεσα στηρίζουν την κύρια ιδέα της παραγράφου, όπως αυτή αποτυπώνεται στη θεματική πρόταση.

Υποδείξεις:

- 1) Το αποδεικτικό υλικό των λεπτομερειών πρέπει να είναι πρωτότυπο, σαφές και αξιόπιστο.
- 2) Οι συγκεκριμένες λεπτομέρειες να είναι ορθά διαλεγμένες (εύστοχες) και αρκετές και να συνδέονται μεταξύ τους λειτουργικά.
- 3) Οι λεπτομέρειες αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα της παραγράφου.

Εφαρμογή - Παράδειγμα:

Θεματική πρόταση → *Η συνηθισμένη, ωστόσο, μορφή του φανατισμού είναι αληθινά αποκρουστική.*

Βασική πρόταση → *Ο φανατισμός σ' όλες τις εποχές είναι στενοκέφαλος και στενόκαρδος.*

Δευτερεύουσα πρόταση → *Το οπτικό του πεδίο είναι περιορισμένο και το πείσμα του ακατανίκητο.*

Βασική πρόταση → *Αγνοεί τους συμβιβασμούς, αλλ' απορρίπτει και τις καλόπιστες και ευγενικές παραχωρήσεις.*

Δευτερεύουσα πρόταση → *Φρουρός συχνά ενός δόγματος που υποστηρίζει τις εξοχότερες αρετές, όσο προχωρεί τις κάνει ο ίδιος...*

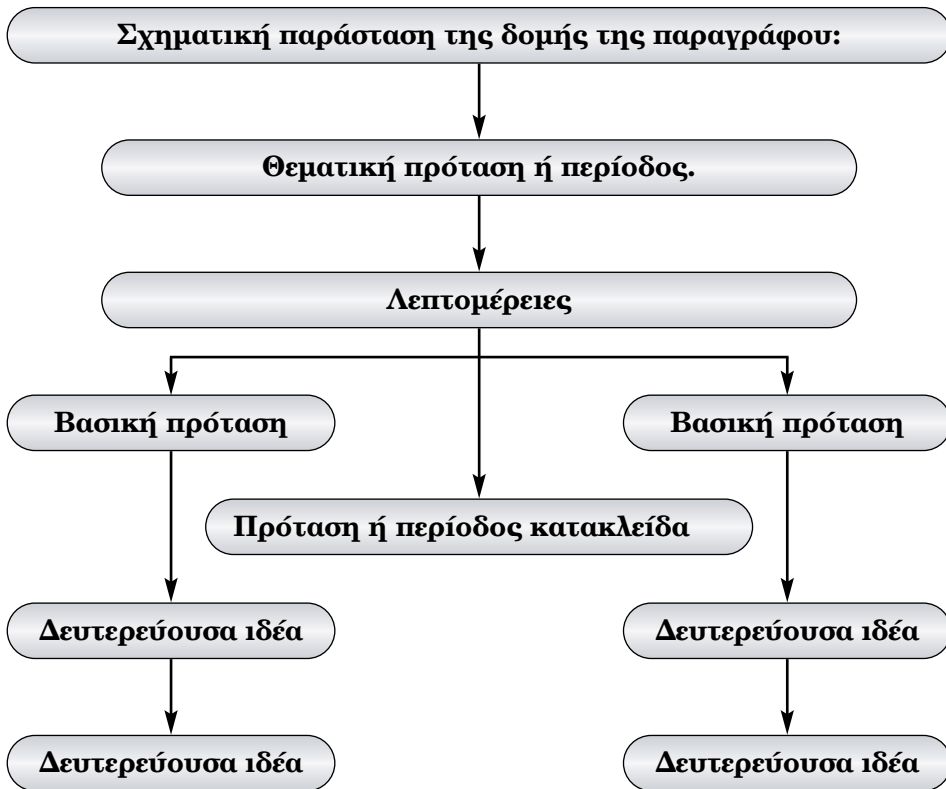
Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος

ΚΑΤΑΚΛΕΪΔΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Γενικά: Η κατακλείδα πρόταση ή περίοδος επιστεγάζει την παράγραφο, συνοψίζοντας με σαφήνεια το περιεχόμενο των λεπτομερειών της και συγχρόνως εξασφαλίζοντας μια ολοκληρωμένη μορφή στο ανάπτυγμα. Με άλλα λόγια είναι το συμπέρασμα στο οποίο μας οδήγησε η διερεύνηση μιας συγκεκριμένης πλευράς του θέματος.

Ο ρόλος της: Η κατακλείδα πρόταση ή περίοδος χρησιμοποιείται, για να συγκεφαλαιώσει το περιεχόμενο των βασικών και δευτερευουσών προτάσεων της παραγράφου, όταν αυτή είναι εκτενής και σύνθετη. Η χρήση της μπορεί να αποβλέπει σε άλλη περίπτωση στην απρόσκοπτη και λειτουργική σύνδεση με τα επόμενα. Άλλοτε, μπορεί απλώς να επισφραγίζει τον προβληματισμό της παραγράφου, υπενθυμίζοντας άμεσα ή έμμεσα το περιεχόμενο - σκοπό της θεματικής πρότασης, χωρίς όμως ν' αποτελεί επανάληψή της μορφικά.

Η θέση της: Τοποθετείται στο **τέλος** της παραγράφου, χωρίς ν' αλλάζουμε σειρά.

Ειδικότερες επισημάνσεις - παρατηρήσεις:

- 1) Η κατακλείδα πρόταση ή περίοδος είναι προαιρετική.
- 2) Για να εκπληρώνει το ρόλο της, χρειάζεται να είναι σύντομη, περιεκτική και σαφής.

Εναλλακτικοί τρόποι έναρξης της πρότασης ή περιόδου κατακλείδας:

Αβίαστα, λοιπόν, συνάγεται το συμπέρασμα...
 Συνοψίζοντας μπορούμε να επισημάνουμε...
 Γίνεται, επομένως, εύκολα αντιληπτό...
 Εύκολα, λοιπόν, μπορεί ο καθένας να συμπεράνει...
 Από τη μέχρι τώρα αποδεικτική διαδικασία γίνεται φανερό...
 Εύκολα, λοιπόν, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα...
 Συμπερασματικά, έχει καταστεί σαφές...

Εφαρμογή - Παράδειγμα:

Θ.Π. *Με την έξαρση της βίας δοκιμάζεται και η οικονομική ζωή μιας κοινωνίας.*

Π.Λ. *Πράγματι, σε συνθήκες έξαρσης αντικοινωνικών φαινομένων δεν είναι δυνατό να επιδοθεί κανείς απερίσπαστα στην υλοποίηση του δημιουργικού του έργου. Μέσα σε κλίμα βιαιοτήτων και αντιδικιών δεν αναστέλλεται μόνο η παραγωγή και η διακίνηση οικονομικών αγαθών, αλλά απειλείται σε μεγάλο βαθμό και η δομή του οικονομικού συστήματος, αφού η οικονομική δραστηριότητα αποθαρρύνεται ανησυχητικά.*

Π.Κ. **Είναι, λοιπόν, προφανές ότι στο κλίμα αυτό της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας καθίσταται δυσχερής η οικονομική ανάπτυξη και η υλική πρόοδος γενικότερα.**